

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 154
van **JOHAN DANEN**
datum: 5 december 2019

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

OVAM-initiatief risicogronden - De Grote Grondvraag

Driehonderd Vlaamse steden en gemeenten hebben tot eind 2017 gewerkt aan de opmaak van een inventaris van alle risicogronden. Een risicogrond is een grond waarop vervuilende activiteiten worden of werden uitgevoerd. Door deze activiteiten is er een verhoogd risico op bodemverontreiniging en is een bodemonderzoek nodig. Een risicogrond betekent niet per definitie dat deze grond verontreinigd is. Een oriënterend bodemonderzoek kan hierover definitief uitsluitsel brengen.

83 van deze 300 gemeenten hebben de informatie uit deze inventaris al ontsloten via de website www.degrotegrondvraag.be. De Grote Grondvraag is een initiatief van de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM). Via deze website vraagt zij de eigenaars van verdachte percelen om een oriënterend bodemonderzoek te laten uitvoeren. Bij de overdracht van deze verdachte gronden zal toch een oriënterend bodemonderzoek uitgevoerd moeten worden vooraleer een bodemattest kan worden afgeleverd. Een mogelijke verontreiniging kan dan beter zo snel mogelijk opgespoord worden zodat de gepaste maatregelen getroffen kunnen worden. Eigenaars die niet zelf verantwoordelijk zijn voor de historische verontreiniging, hoeven de kosten voor het onderzoek en de eventuele sanering niet zelf te dragen.

Met De Grote Grondvraag wil de OVAM tegen 2028 alle risicogronden onderzocht hebben, zodat tegen 2036 op alle historisch verontreinigde gronden de sanering minstens is opgestart.

1. Kan de minister een overzicht geven van alle gemeenten die de inventarisatiegegevens van risicogronden al ontsloten hebben via de website www.degrotegrondvraag.be?

2. De OVAM roept de overige steden en gemeenten op om hun inventarisatiegegevens zo snel mogelijk te ontsluiten.

Welke stappen zal de minister zetten om de overige gemeenten gehoor te laten geven aan de oproep van de OVAM?

3. Risicogronden zijn die gronden waarvan bekend is dat er - al dan niet vergunde - vervuilende activiteiten worden of werden uitgeoefend. Er zijn echter ook percelen die in eerste instantie niet als verdacht worden aangemerkt, maar waarvan buurtbewoners weten dat het vroeger bijvoorbeeld een (illegale) stortplaats was voor huishoudelijk afval. Of dat er zich een lekkende stookolietank op bevond.

Kunnen de eigenaars van deze percelen ook een beroep doen op de diensten van de OVAM en oriënterend bodemonderzoek kosteloos laten uitvoeren? Welke procedure dienen deze eigenaars te volgen?

4. Eigenaars van historisch verontreinigde gronden hebben er alle belang bij om het onderzoek zo snel mogelijk te laten uitvoeren met het oog op een inperking van de mogelijke verontreiniging. Eigenaars die niet het statuut van 'onschuldige' eigenaar hebben, zullen minder geneigd zijn om gebruik te maken van dit aanbod.
 - a) Hoe kan een particulier weten dat hij te maken heeft met een historische verontreiniging? Zal deze onzekerheid geen rem vormen op het laten uitvoeren van een oriënterend bodemonderzoek?
 - b) Hoe zal de OVAM met de categorie 'niet-onschuldige eigenaars' omgaan? Zal de OVAM ambtshalve een oriënterend bodemonderzoek laten uitvoeren?
5. Er wordt veel jargon gebruikt binnen deze materie.

Welke initiatieven zal de minister nemen om de informatie zo toegankelijk mogelijk te ontsluiten?
6. Hoeveel keer werd de website tot nog toe geraadpleegd? Van de geraadpleegde percelen, wat is de verhouding tussen de rode/gele/groene percelen? Is die verhouding gelijkaardig aan die van alle percelen, opgenomen in de databank?
7. Hoe worden particulieren ondersteund/ontzorgd in de eventuele sanering van hun perceel? Kan de minister dat concreet toelichten?

ANTWOORD

op vraag nr. 154 van 5 december 2019

van **JOHAN DANEN**

1. De Grote Grondvraag is op 5 november gestart met 83 gemeenten en kon na 1 maand worden uitgebreid tot 116 deelnemende gemeenten (cfr lijst in bijlage t.e.m. 9/12/2019). Wekelijks worden data van nieuwe gemeenten toegevoegd.
2. Met de campagne roept de OVAM samen met de gemeenten iedereen op om te checken of er informatie over de bodemkwaliteit gekend is. De gemeente blijft de eerste bron van informatie over de risicogronden én neemt ook een informatieve rol naar hun burgers en bedrijven op. Elke gemeente moet volledig voorbereid zijn en de kwaliteit van de gegevens moet goed genoeg zijn. Daarom verloopt de uitrol van de campagne gefaseerd. De gemeente plant zelf de deelname in. Als voorbereiding worden de gegevens per gemeente opgeladen in een testomgeving, wat hen toelaat de data zeer gericht te controleren. Data van zo'n 73 bijkomende gemeenten staan reeds klaar in de testomgeving. Aan deze gemeentelijke diensten is een timing van deelname opgevraagd. Aan de andere gemeenten wordt gevraagd de gegevens in de testomgeving te bekijken, zodat zij ook kunnen starten met het inplannen van de voorbereidingen. In het voorjaar 2020 wordt aan de dan nog ontbrekende gemeenten via een officieel schrijven een planning van deelname opgevraagd, zodat de OVAM de uitrol verder kan uitwerken. Met het oog op de eerste decretale onderzoekstermijn van eind 2021, moet het haalbaar zijn dat de informatie voor heel Vlaanderen binnen 2 jaar beschikbaar is via De Grote Grondvraag.
3. Het kaartbeeld is gebaseerd op de administratieve informatie die op dit moment gekend is. Het zijn de werkelijk uitgevoerde activiteiten die bepalen of een perceel een risicogrond is of niet. Nieuwe of nog onbekende risico-activiteiten meldt men aan de gemeente, zodat de gegevens kunnen toegevoegd worden in hun gemeentelijke inventaris van risicogronden. In het geval van een risicogrond is er steeds een onderzoeksplicht waarvan particulieren kunnen vrijgesteld worden. Op niet risicogronden is er geen oriënterend bodemonderzoek vereist. Bij melding van een verontreiniging op een niet risicogrond dient aangetoond te worden dat er een bodemverontreiniging aanwezig is die verder moet opgevolgd worden volgens het bodemdecreet. De schadegevallenprocedure (artikel 74 tot en met 82 van het Bodemdecreet) voorziet een soepele regeling om bodemverontreinigingen ontstaan door een schadegeval snel en efficiënt te verwijderen. Deze procedure wordt toegepast op schadegevallen die binnen de 30 dagen na het ontstaan ervan gemeld worden aan de bevoegde overheid. De bevoegde overheid is de burgemeester van de betreffende gemeente of de OVAM, afhankelijk van de locatie waar het schadegeval ontstond. De behandeling van de bodemverontreiniging moet binnen de 180 dagen afgerond zijn. Voor nieuwe bodemverontreinigingen die niet of niet meer binnen de schadegevallenprocedure worden opgevolgd dient de saneringsplichtige onverwijld over te gaan tot de uitvoering van een beschrijvend bodemonderzoek.
4. Na een eerste bodemonderzoek kunnen eigenaars/bedrijven die niets met de verontreiniging te maken hebben, het zogenaamd statuut 'onschuld' bekomen. Juridisch betekent dit dat een eigenaar **vrijstelling van de saneringsplicht** (uitvoering beschrijvend bodemonderzoek of bodemsanering) kan verkrijgen indien voldaan is aan:
 - de eigenaar heeft de bodemverontreiniging niet zelf veroorzaakt;
 - de bodemverontreiniging is tot stand gekomen voor het tijdstip van verwerving;

- de eigenaar was bij verwerving niet op de hoogte en behoorde niet op de hoogte te zijn van de bodemverontreiniging. Indien de eigenaar wel op de hoogte was of behoorde te zijn van de historische bodemverontreiniging, kan alsnog vrijstelling bekomen als de grond verworven werd voor 1 januari 1993 en de grond enkel werd aangewend voor particulier gebruik. De eigenaar is toch nog verplicht het beschrijvend bodemonderzoek of de bodemsanering uit te voeren als de OVAM aantoonst dat een rechtsvoorganger de bodemverontreiniging heeft veroorzaakt of dat de bodemverontreiniging is tot stand gekomen tijdens de periode dat de rechtsvoorganger de grond in eigendom had.

Particuliere eigenaars van historische risicogronden kunnen nog een stap vroeger vrijstelling bekomen, m.n. **vrijstelling van de onderzoeksplicht** (uitvoering oriënterend bodemonderzoek) indien aan volgende voorwaarden voldaan is:

- de risico-inrichtingen hebben plaatsgevonden met aanvang vóór 29 oktober 1995 (= 'historische' risico-activiteiten, voor de start van het eerste bodemsaneringsdecreet);
- de eigenaar heeft de risico-inrichtingen niet zelf geëxploiteerd;
- de risico-inrichtingen werden geëxploiteerd voor men eigenaar van de gronden werd;
- de gronden zijn na verwerving alleen aangewend voor particulier gebruik;
- als het eigendomsrecht op de risicogrond verworven is door vererving, moet de erflater ook aan de bovenvermelde voorwaarden voldoen.

- a) De beschikbare informatie over de risico-activiteiten en wanneer deze zijn uitgevoerd, kan men opvragen bij de gemeente. Op basis van deze informatie van de gemeentelijke inventaris van risicogronden schrijft de OVAM onderzoeksplichtingen aan.

Een oriënterend bodemonderzoek biedt de nodige informatie en duidelijkheid over de bodemkwaliteit van een risicogrond. Hierbij wordt ook telkens de (historische, nieuwe of gemengde) aard van een bodemverontreiniging bepaald. Naar aanleiding van een verkoop biedt het bodemattest ook aan de koper gerichte informatie over de kwaliteit van de bodem.

Er zijn geen feiten gekend waarbij de onzekerheid over de aard van een mogelijke verontreiniging een rem vormt op de uitvoering van een oriënterend bodemonderzoek. De recente uitbreiding van vrijstelling voor particulieren voor uitvoering van het oriënterend onderzoek wordt daarentegen als een cruciale factor beschouwd voor de realisatie van de 2036-doelstelling.

- b) Een aangehouden versnelling wordt voorzien om tegen 2028 alle oriënterende bodemonderzoeken uit te voeren, dit via een actieve opvolging van de onderzoeksplichten via wettelijk vastgelegde tussentijdse mijlpalen. Bij dit activeringsbeleid wordt een proactieve aanpak gehanteerd, waarbij naast informatie over de nodige acties en mogelijke gevolgen als deze uitblijven, men ook steeds grondig geïnformeerd wordt over de beschikbare instrumenten op maat van de verschillende doelgroepen. Bij onwillige onderzoeksplichtigen wordt de handavingsprocedure opgestart en zal de OVAM ambtshalve optreden.

5. Met De Grote Grondvraag trachten we net iedereen te informeren op een laagdrempelige manier. Risicogronden, onderzoeksverplichtingen en vrijstellingsmogelijkheden zijn een complex verhaal voor de burger. Via de interactieve kaart, wat op zich al een vereenvoudigde weergave is, wordt men zeer gericht naar de relevante informatie geleid. Hieraan gekoppeld beschrijft een eenvoudig stappenplan welke acties de eigenaars moeten ondernemen. Per stap is een doorverwijzing voorzien naar de meer gedetailleerde informatie op de OVAMwebsite en waar men terecht kan voor meer toelichting. De campagne is vorige zomer getest in Mechelen, Nijlen en Gavere. Hierbij is nagegaan of de informatie op de website voldoende duidelijk en helder is. Op basis van de feedback van de gemeenten en de vragen die worden gesteld aan de OVAM, evalueren we doorlopend of deze informatie volstaat en/of de veelgestelde vragen moeten worden aangepast.

6. Van 1 juni 2019 (start testperiode in 3 gemeenten) tot 9 december jl. zijn er 127.165 opzoeken geweest, waarvan 105.034 unieke bezoekers. Op de lancering van 5 november was er een piek van meer dan 30.000 unieke bezoekers.

Welke percelen precies geraadpleegd worden, wordt niet gemeten per kleur. Na een zoekopdracht op basis van een adres, kan men immers verder navigeren op de kaart en doorklikken op verschillende kleuren.

Het kaartbeeld is gebaseerd op de informatie van het grondeninformatieregister. Gemiddeld is 90% van het huidige kaartbeeld groen gekleurd tegenover 5,6% gronden waarvan informatie over de bodemkwaliteit gekend is (geel) en 4,4% nog niet onderzochte risicogronden (rood, waarvan 0,03 momenteel opgenomen in een sitebesluit; oranje). Dit varieert sterk per gemeente (variërend van 70 tot 99% groene oppervlakte bvb) en blijft een momentopname.

7. Naast vrijstelling saneringsplicht, kunnen particulieren ook vrijstelling onderzoeksplicht verkrijgen (voorwaarden cfr antwoord 4). Concreet groepeerde de OVAM meerdere locaties uit een gemeente in één site-onderzoek en treft hierover een sitebesluit. Het site-onderzoek zelf combineert het oriënterend bodemonderzoek en het beschrijvend bodemonderzoek. Als uit het bodemonderzoek blijkt dat bodemsanering noodzakelijk is, zal de OVAM deze uitvoeren. Dit is enkel indien het bodemonderzoek effectief bevestigt dat de betrokken eigenaars niet saneringsplichtig zijn. De eigenaar wordt bij de uitvoering van elke fase op de hoogte gehouden over het verloop en resultaat.

BIJLAGE

[Overzicht deelnemende gemeenten](#)